

RTU atklātā vēstule LR Valsts prezidentam*

Par katastrofālo situāciju, kas radīsies inženierzinātnē

Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) vadība, apziņoties savu lomu Latvijas tautsaimniecības sabalansētā attīstībā, sabiedrības vārdā vērsās pie Jums ar lūgumu nekavējoties pārskatīt valsts taupības plānā iekļauto ekonomisko risinājumu, kas paredz 40% finansējuma samazināšanu inženierizglītībai un zinātnei RTU un līdzīgi arī citās Latvijas universitātēs.

RTU gadā sagatavo apmēram 3000 augstākā līmeņa speciālistu, lielāka daļa no tiem ir ar inženiera kvalifikāciju. 2008. gadā disertācijas aizstāvēja 43 zinātņu doktori, kas ir lielākais sasniegums Latvijas neatkarības gados.

Finansējuma samazinājums 40% apmērā nozīmē inženiertehniskās izglītības un zinātnes panikumu un, iespējams, likvidēšanu. Līdz ar to Latvijā attīstība nenotiks tādās tautsaimniecības nozarēs kā apstrādes rūpniecība; elektroenerģijas, siltumenerģijas, gāzes un ūdens apgāde; būvniecība; transports; sakari un telekomunikācijas u. c.

Uz tik dramatisku nākotnes vīziju norādā vairāki fakti: pirmkārt, Izglītības un

zinātnes ministrijas dati apliecina, ka inženierzinātņu jomās studēt tikai 10,3% no visiem studējošajiem. (Salīdzinājumam – 1997./98. akad. gadā šis rādītājs bija 20,5%). Viens no būtiskākajiem stimuliem, kas daļai jauniešu līdz šim tomēr lika izvēlēties eksakto zinātņu studijas universitātēs, bija valsts dotētās studiju vietas un garantēts darbs pēc studijām. Taču, lai neatgriezeniski neiznīcinātu universitātes potenciālu, valsts noteiktais taupības plāns piespiedis RTU vadību pieņemt nepopulārus lēmumus: nespējot pilnā apmērā pildīt valsts pasūtījumu, samazināt no valsts budžeta finansēto studiju vietu skaitu, slēgt studiju programmas vai pat fakultātes, paaugstināt studiju maksu, maksu par dienesta viesnīcām u. tml. Pārāk augstas izglītības maksas gadījumā studējošo īpatsvars inženierzinātņu jomā būtiski samazināsies, un daļa studentu būs spiesta studēt ārvalstīs, kas palielinās viesstrādnieku iekļūšanu Latvijā.

Otrkārt, izmantojot valsts dotāciju, aktīvi piesaistot Eiropas Savienības (ES) fondu

līdzekļus un piedaloties ES ietvarprogrammu projektos, pamazām sākusī uzlaboties akadēmiskā personāla vecuma struktūra. Ja attīstība RTU turpinātos tāpat kā pēdējos četros gados, akadēmiskā personāla atjaunošana gandrīz pilnībā būtu īstenojama turpmāko 10 gadu laikā. Ja nebūs akadēmiskā personāla, nebūs arī universitātes.

Treškārt, valdība ir paredzējusi, ka turpmāk ES projektiem nepieciešamais līdzfinansējums RTU kā atvasinātai publiskai personai jāatrod pašai, taču vienlaikus krasī samazinājusi finansējumu, nesniedz valsts galvojumu līdzfinansējuma nodrošināšanai un nedod nekādu iespēju piesaistīt kredītresursus ēku un zemes apsaimniekošanai. LR Ministru kabinets jau vairākus gadus nespēj pieņemt lēmumu par RTU apsaimniekoto ēku un zemes nodošanu universitātes īpašumā(..)

Vērsam prezidenta un valdības uzmanību uz to, ka RTU ir strupceļā. Tai tiek atņemts ne tikai finansējums, bet arī jebkāda iespēja to piesaistīt – tik īsā laika posmā,

turklāt akadēmiskā gada vidū.

Preteji Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007. – 2013. gadam noteiktajam, ka tautsaimniecības izaugsmei un tehnoloģiskai izcilībai kalpos tieši izglītība un zināšanas, valsts taupības plāns parāda, ka pašreizējai Latvijas valsts valdībai izglītība un zinātne ir vismazāk svarīgā nozare, jo tai noteikts vislielākais budžeta samazinājums, un ka inženierzinātņu nozari sagaida līdzīgs liktenis kā Latvijas cukura rūpniecību.

Lai nodrošinātu valsts attīstību nākotnē, pieprasām pārskatīt taupības plānu, piedāvājam neveidot rezerves fondu 10% apmērā no valsts budžeta finansējuma universitātēm, izņēmuma kārtā iekļaut inženierizglītību un lietišķo zinātni to valsts subsidēto jomu skaitā, kurām finansējuma samazinājums nav pieļaujams, vai bezizejas gadījumā paredzēt samazinājumu, kas nepārsniedz 15%, kā arī definēt izmaksas, ko budžeta samazināšana neskartu, – stipendijas, studentu transporta kompensācijas utt., un steidzami risināt universitāšu īpašumu jautājumu. Piedāvājam daļu Starptautis-

kā valūtas fonda aizņēmuma novirzīt inženierizglītības un dabas zinātņu kā valsts prioritāro virzīnu atbalstam, veikt likumdošanas izmaiņas, kas ļautu valsts universitātēm veidot maksas studiju programmas ne tikai Eiropas Savienības valodās, kā arī apturēt ES fondu pārdali, atstājot izglītības un zinātnes jomā sākotnēji paredzēto ES fondu līdzekļu apjomu.

RTU vadība aicina prezidentu un valdību izmantot nozaru speciālistu un pētnieku potenciālu, pieņemot Latvijas tautsaimniecībai izšķirošus lēmumus, kā arī turpmāk konsultēties ar universitāšu akadēmisko un zinātnisko personālu. (..)

*RTU rektors, akadēmiķis
Ivars Knēts, RTU zinātņu
prorektors akadēmiķis
Leonīds Ribickis, RTU
mācību prorektors profesors
Uldis Sukovskis, RTU Senāta
priekšsēdētāja profesore
Māra Jure, RTU kanclers
Ingars Eriņš, RTU
Studentu parlamenta
prezidents Artūrs Zeps*

2009. gada 26. janvārī
* fragmenti